

ENSZ fejlődési programját pénzügyi nehézségekbe jutni. A szegények igényesek, a gazdagok pedig önzők (s hogy ki-ki joggal-e vagy joggalanul, arról a Szolgálat következő számában lesz szó). Meg kell tanulnunk osztozkodni és adni. Nem alamizsnát, hanem annyi jóakaró segítséget, amennyi az önségély megindulásához szükséges, hogy megnyissuk a fejlődés, az egyenlőség útját anélkül, hogy az emberi méltóság arcába köpjünk.

Békési István

SZOLIDÁRIS SZEGÉNYSÉG

„Ha tehát kitartotok a jótékonykodásban, Istent magasztalják érte, mivel készségesen vallomást tettetek Krisztus evangéliumáról, és bőkezűségekkel kifejezésre juttattátok a velük és a többiekkel való közösséget” (2Kor 9,13).

Ahogy „a szomorú szent bizony szomorú szent” (Szalézi Sz. Ferenc), úgy a „magának szent” keresztény igen szomorú tanúságtétel az Evangélium mellett. Inkább karikatúra. Hiszen a kereszténység lényege az, hogy Jézus megszánt minket és sorsközösséget vállalt velünk, „hirdetve a szegényeknek az evangéliumot”.

Abban a levélben, ahol Pál apostol a „Titokzatos Test” tanításának hit-tani alapjait veti meg a hívek javára (1Kor 12), már feltételezi, hogy élük ezt az igazságot. Az ő bőségüknek kell segítenie a judeai testvérek szegénységét. Második levelében utánán bővebben is kifejti: tőlük kapták apostolait, a hitet, a lelki adományokat; a kölcsönösség alapján most anyagiakban viszonzozák, amit kaptak. Bevezetőül idézett tömör mondatában világosan kifejezésre jut, hogy a rászorulók szeretetből fakadó szolgálata (amit a magyar szöveg „jótékonykodás”-nak fordít, ott az eredetiben a „diakonia” szó áll!) egyszerre hitvallás és szolidáris, közösségi tett. Mind a két minőségében Isten dicsőítése.

Pál még meg sem fogalmazta tanítását, és az első jeruzsálemi keresztények már élték: „A hívek mind összetartottak, és közös volt mindenük. Birtokaikat és javaikat eladták, s az árát szétosztották mindazok közt, akik szükségét szenvedtek” (Csel 2,45). A diakonusok külön rendben kezdték a szegényeket szolgálni Jeruzsálemben, majd Rómában és mindenütt (Csel 6kk). A püspök a saját közösségében, a hívő hittestvéreivel, a vándorral és utassal szemben iparkodott a krisztusi példát követni, mert hitte, és ezért gyakorlattal is meg akarta vallani, hogy „ha szenved az egyik tag, valamennyi együtt szenved vele” (1Kor 12,26). Pál maga is példát adott ebben életével: egyéni keresztjein túl vállalta „az összes egyház gondját” (2Kor 11,28), köz-

ben pedig keze munkájával gondoskodott megélhetéséről. Bár joga lett volna apostoli munkája után élni, nem vette igénybe ezt a jogot (1Kor 4,12; Csel 20,33-35; 1Kor 9,12-14). De tudott elfogadni is: kedves egyházközségének, a filippieknek megengedte, hogy „az adás és viszonzás viszonyába” lépjenek vele (Fil 5,10-17).

Szent Pál tanításától egyenes az elvi vonal a „Pacem in terris” és „Populorum progressio” enciklika kijelentéseiig és a második vatikáni zsinat határozataiig: „Lehetőségei arányában ki-ki ossza meg és hasznosítsa javait, segítve elsősorban azokat az egyéneket, akik e támogatás révén a maguk lábára állhatnak, és azokat a népeket, amelyek így fejlődésnek indulhatnak” (GS 69). Ugyanilyen egyenes út vezet az őskeresztény egyházközségektől a szentek légiján — egy Tours-i Szent Mártonon vagy Pachomiuson, a mi Erzsébetünkön és Margitunkon vagy „a négerök örökös rabszolgáján”, Kláver Péteren — át a leprások apostoláig és testvéréig, Damian Deveustérig, a kalkuttai Teréz anyáig és a mának névtelen keresztényéig. „Az Egyház szent volta . . . sokféleképpen kifejeződik az egyes emberekben, akik élet-hivatásukban törekednek tökéletes szeretetre” (LG 39). A legjobbak mindig hitték, és ami fontosabb: éltek és példájukkal kiáltották a világra: Mindannyian testvérek vagyunk, emberek! Közünk van egymáshoz, és felelősek vagyunk egymásért!

Mi a végső alapja ennek a keresztény testvériségnek és szolidaritásnak? Az, hogy Isten önmagát és ezzel mindenét adta nekünk Krisztusban, Krisztus pedig hasonló (ez a szolidaritásnál is több!) lett hozzánk. Így csupán az Atya és a Mester példáját követjük, ha mi is így teszünk.

„A szegénység az evangélium titka, és ahhoz, hogy felfogjuk, szeretnünk kell Krisztust.

A szegénység titka Krisztus önküresítésének titkából ered. Ez hittitok, amit az emberi ész nem képes teljesen felfogni. Csak olyan mértékben tudjuk megközelíteni, amilyen fokban a Szentlélek megvilágít. A szegénység kérdése se nem társadalmi, se nem pénzügyi kérdés elsősorban. Még pusztán Istenre vonatkoztatottnak sem mondható. Az a hit kérdése: a szegény Krisztus szeretete, aki szegény emberi életet választott, és szegény Titokzatos Testének életében is.

Azért ahhoz, hogy némiképpen megértsük a szegénységet, kettős tapasztalatra van szükségünk. Elsősorban a hit tapasztalatára, Krisztus önküresítésének tapasztalatára; de azután arra is, hogy megtapasztaljuk, milyen az igazán szegény ember élete. Ha e két tapasztalat egyike is hiányzik, nem ismerhetjük igazán a szegénységet. Ha nincs meg Krisztus önküresítésének titokzatos megtapasztalása, legföljebb azt tudhatjuk, miben áll az emberi szegénység és nyomorúság, amelynek megszüntetésén hivatásunk fáradozni, de nem tudjuk, mi a keresztény szegénység. Ha sohasem tapasztalunk meg az igazi szegénységet, akkor talán valamiképpen megismerhetjük a

történelmi Krisztus szegénységét és annak jellegzetességét; de nem tudjuk, mit jelent valójában a szegény ember szegénysége.

Azért ha teljes egészében meg akarjuk ismerni az evangéliumi szegénységet, akkor törekednünk kell a szegény Krisztus, a kereszten függő Krisztus bensőséges ismeretére. Ugyanakkor s ugyanígy törekednünk kell élni az általunk választott szegénységet, hogy így megtapasztaljuk, mit jelent valójában a szegénység a nélkülöző szegények számára. A hit ösztönöz minket a szegény Krisztus követésére, és ez viszont a tényleges szegénységre ösztökél; így vezet minket felfelé a hit és az élet tapasztalatának egymásra hatása, amely alapvető a dolgok e rendjében." (Pedro Arrupe előadása 1974. jan.22-én.)

Ha ezt a gondolatmenetet jól átéljük, talán azt is megértjük, amit Lellisi Szent Kamill így fogalmazott: „Ha nem lennének szegények, a föld közepéig kellene ásnunk, hogy megtaláljuk őket”, Teréz anya pedig úgy szeret mondani, hogy „a szegények az emberiség reménye”. Nemcsak ők szorulnak ránk; mi talán még sokkal jobban rájuk szorulunk.

Abban a hónapban, amikor ezeket a sorokat írom, a Szentatya havi ima-szándéka: „egyszerűbb életért, közösségben minden emberrel.” Olyan világban, ahol a szédületes fejlődés mellett egész kontinensek népessége még nem érte el a létminimumot, a keresztény szolidaritás szükségképpen magával hozza a szegénység bizonyos formáit.

Hol kezdjük el tehát konkrét gyakorlását, hogy úgy ne járjunk, mint Jakab apostol tükörbe néző embere (Jak 2,23-24)? — A szeretet ötletessége kifogyhatatlan. Kis írásunk célja csak az, hogy néhány példával támogassuk meg. Néhánnyal a sok közül. Mert nem rosszak, nem szívtelenek, nem érzéketlenek az emberek. Sokszor csak a fantázia hiányzik. Meg az, hogy megmutassák neki: köze van ezekhez, mert emberek és testvérek. Lehet és kell is valamit adnia, tennie értük — éppen neki. Nézzük hát ezt a szentpáli „bőkezűséget” közelebről.

•

A böjt és az adomány összekapcsolása ősi keresztény szokás.

Még alig dadogtam angolul, mikor az első nagyböjt idején beteg plébánost segitettem ki Amerikában. Hamvazószerdán csak odaszólt: „Ha átmegy az iskolába, kérdezze meg a gyerekeket, mit vállaltak a nagyböjtre?” És elmondotta, hogy a pápa (XII. Pius) minden évben rádiószózatot intéz az amerikai gyerekekhez. Közösen hallgatják az iskolában. Egyszerűen, nekik való módon elmondotta nekik, mennyi gyermek éhezik, nincs ruhája, nincs — nem hogy kalácsa, de kenyere sem. Amiről lemondanak a nagyböjtben, adják nekik. — Könnyekig megható volt, ahogy a legkisebb elemista is tudta, hogy arról kell lemondani („giving up”), ami nekik nehéz. Húsvéthétfőn pedig hozták be a kis perselyeiket. Saját maguk. Mert az elv az volt, hogy abba nem a szülőktől, nagyszülőktől kért adományt teszik be. Hanem azt — lehetőleg naponta —, amiről lemondtak a szegény gyerekek javára. „Nem

veszek fagyaltot“, „nem veszek cukrot“, „nem megyek moziba“ stb., adták meg sorban a válaszukat. És kis plébániákon is komoly száz dollárok jöttek össze a gyerekek perselyéből. Nagyobb helyeken ezrek, és több millió az országban. A „Familienfasttag“ Ausztriában és a német katolikusok között, a „Misereor“ és „Adveniat“ akció tevékenysége mutatja, mivé válik a sok kis adomány.

Oreg magyarok sokszor megtették, hogy a böjt alatt nem ittak és nem dohányoztak. Az ilyen „füsttelen nap“ komoly áldozat lehet annak, aki jól megértette, hogy a böjt betűjét változtatta, enyhítette az Egyház, de a szellemét nem akarta eltörölni, inkább egyéni, tudatosan vállalt áldozattá tenni. A bor, a cigaretta megtakarított árából az éhező embertestvér azt a táplálékot kaphatja meg, ami számára élet.

Csak vezeklés idején gondolhatunk-e a nélkülözőkre? Az öröm, a szórakozás, a pihenés idején nem?

A német televízióknak van egy élvezetes vetélkedője, a „Dalli-Dalli“. Senki sem játszik hiába. Ahogy a pontokat osztják és ahogy a márkát szórják, szinte könnyelműnek tűnik. Tényleg játéknak. Egészen az utolsó percig. Mert ami akkor történik, az ma már így „illik“, azaz így van rendjén. Amikor arról van szó: mire menjen a sokszor tekintélyes nyeremény, valami — vagy Valaki — megérinti a nyerő párokat vagy csoportot. Mert a felelet arról szól, hogy a héten beleset volt és apa-anya nélkül maradt három gyerek; súlyos, költséges műtét előtt áll valaki, de nincs rá pénze; tűz volt és leégett egy család háza . . . A színen láthatatlanul árva gyerekek jelennek meg, akiken lehet és kell segíteni. Egy beteg, aki vár valakire, hogy megszánja. Család, amely siratja a leégett házat, és szeretné gyorsan újjáépíteni. A programvezető, a nyertesek és a nézők egy percre testvérekké válnak a szegénnyel, az árvával a beteggel. Aki pedig otthon a készülőlk előtt ül, talán nyomban elhatározza: „hiszen én is tudnék valamit küldeni, valamit adni, valamit tenni azokért, akikről ott beszéltek.“

Ma sokan mennek utazni szabadságuk alatt, üdülőhelyre, más országokba. Nem lehetne a kényelmes, mindennel berendezett lakás otthon arra az időre olyan embereknek, akiknek ez is óriási jótett és kikapcsolódás? Nem szólva arról, hogy a lakás sem üres, és van, aki vigyáz rá, gondját viseli az otthon hagyott kutyának, macskának, virágnak. Keletnémet katolikusok gyakorolják ezt a testvéri szolgálatot. „Ott volt a nagy, kényelmes lakás — írja valaki. — És a konyhában minden, a hűtőszekrény tele. Csak kacagtunk és kacagtunk a lányommal, mikor a konyhában próbálgattuk a különböző, eddig csak hirdetésben látott segédeszközöket — a valóságban. És még ők voltak hálásak, hogy ott voltunk.“ Keresztény ember nem úgy tartja, hogy „az én házam az én váram.“ Inkább: az én otthonom legyen másoknak is otthona.

Talán magam is szegény vagyok? Minden szegény találhat magánál szegényebbet. A nagyon beosztó háziasszonynál is mindig marad vásárlás után aprópénz a tárcában. Egyiknek volt egy kis perselye. Az ilyen maradékot

mindig oda dobta. Aztán néha odaszólt: „Nézzen be, páter, ha arrafelé jár: tele a kis persely.” Szegény kispapoknak, misszióknak és hasonló célokra adta.

Mi is szegények voltunk a pusztán, de mert tanultunk, jobb ruhában jártunk, s nem hordhattuk addig, míg le nem rongyolódott rólunk. Édesanyám mindig kinézte, melyik gyerekeknek lenne jó a kinőtt vagy elkopott ruhánk a majorban. Kimosta, megfoldozta, és igaz tapintattal adta tovább. Sokszor rászóltunk, miért fárad annyit vele. „Fiacskám, én azt a szegény asszonyt meg nem sérthetem azzal, hogy csak úgy odadobok neki egy rongyos ruhát.” — Madeleine Delbrêl-t a plébánosa egyszer egy ruhacsomaggal küldte el egy szegény asszonyhoz. Mikor az asszony felbontotta a csomagot, piszkos, gondozatlan holmit talált benne. Dühösen kiabált le az ablakból, hogy vigye a kacatját. Madeleine-t égette a szégyen. A zsebében levő minden pénzen egy csokor gyönyörű rózsát vett, és az asszony kisfiával felküldte neki. (Ez a fiúcska lett később a proletárnegyed egyik első öntudatos keresztény tagja.)

Mert nem egyszerű egyenlőségjelről van itt szó lemondás és adomány, áldozat és annak közvetlen „haszna” között. Sokkal többről: a szeretet tapintatáról, testvériségéről, azonosulásáról. Tudta ezt a harmincas években egyik alföldi városunk közismert és látogatott cukrászdájának tulajdonosa, aki minden pénteken kenyéren és vizen böjtölt családjával. Tudják azok a mai családok, akik kiválasztják a hét egyik napját, azon különösen is a világ éhezőire gondolnak, és együttérzésük jeléül valami áldozatot hoznak értük. Olyat, ami érzékenyen érinti az illetőt, még ha nem is jár fogható megtakarítással. Tudta az a 30-40 délamerikai püspök, aki a 2. vatikáni zsinaton aláírt egy ívet, hogy hazatérve kiköltözik palotájából — már akinek még volt —, és egyszerű bérlakást vesz. Az is közismert, hogy a legtöbb odavalósi püspök valóban csak jelképnak, nem pedig jelvénynek használja a püspökgyűrűt, egyszerű, vékony arany-, sőt rézkarika alakjában.

Az adakozásnak megvan a veszélye is (a német püspöki szinodus és hasonló megnyilatkozások egyre óvnak ettől): az, hogy az adománnyal testvérem gondját is lerázom. A cél nem ez, hanem az, hogy lassan tudatosuljon és erősödjék az egymásra utaltság, az összetartozás és a testvéri szeretet kapcsa. Az emberiség békéje, jövője, élete fordul meg azon, mikor lesz ez a hit, ez a felfogás mindenki közös kincse, mikor alakul világmozgató — szebb irányba mozgató — erővé.

•

„Ha kitarotok . . .” mondta Szent Pál. Kezdjük sejteni, hogy nem is olyan könnyű ez a kitarás a szolidaritásban. Az „idegenek” rendelkezésére bocsátott családi otthon, a rózsacsokor „haszontalan” figyelmessége jelzi az utat, amelyen a szeretetben oly kérlelhetetlen Isten igazgatja gyermekeit. Isten nem ajándékunkat keresi, hanem magunkat. A szegény is a szívünket keresi. Mikor sorsukból vállalunk valamit, még közelebb kerülhetünk hozzá-

juk. Míg nem hordtad a másik ember saruját, nem tudod, hogy él és mi a sorsa. Magunkat adni: időnket, munkánkat, ideiglenes vagy életre szóló elkötelezésünket — ez az igazi szolidaritás. Az adomány is ezt jelképezi, ha keresztény lelkületből fakad.

Ausztráliában a kispapok fúrni, faragni általában éppen úgy tudtak, mint autót vezetni. Évről évre a nagyvakációban felmentek nagyobb csoportok a szomszédos szigetre, Új-Guineába, és ott a missziókban építettek. Egyik nyáron iskolát, másikon nővérlakást, és így tovább. Az anyagot úgylis meg kellett venni. De a legnagyobb kiadást, a munkáért megtakarították. És megmutatták az új keresztényeknek meg a pogányoknak, hogy egyek velük. — Ma az „építőrend” önkéntesei gyakorolják ezt százával. Kikapcsolódásnak, világlátásnak is jó, — de akiken segítettek, meg akik látták, mit csinálnak, azok ráláthattak munkájukon át egy másik világra. Ahol a szolidaritás nem mese, hanem tény. Új életforma, ahol egymásért élünk és segítünk egymáson.

Egyik rendházban a növendékek a hét több délutánján arra használták fel szabad idejüket, hogy — csomagoltak. Hiszen sok ember ad szívesen, de a csomagolás, postázás időbe és pénzbe is kerül. Hirdetést tettek közzé, hogy csak hozzák el a holmit. Szállítókosci-tételekben egyenest a kikötőbe mentek a szakszerűen csomagolt nagy ötvenkilós ládák száza, évek alatt ezrei. Nagyon életre való fiatal volt a felelős. Soha nem gondoltunk arra, mi van a szívével. Ez is oka volt? Egyik nap, a délelőtti tanítási szünetben, amikor lementek teázni, csak a szívéhez kapott, — és a harminc körüli szeretetapostol „elment”. Bizalommal néztünk utána. Ő is a rongyosok és az éhezők apostola volt, mosolygó arcával és rejtett munkájával.

Ismertem régi kivándorló családot, ahová gyermeket nem adott az Isten. A férj keresete elég volt kettőjüknek. De az asszony ajánlotta: elmegy még dolgozni, és amit kap, ugye hazaküldheti? Évek során több mint száz húsz kilós csomagot küldött haza, ruhát, élelmet. Asszonyi élelmességgel és gyakorlatiassággal tudta, hol van olcsó kiárusítás. A háború utáni nehéz években csaknem az egész falut ő ruházta, ahonnan kikerült.

Világszerte megrendülést keltett Léger montreali bíboros érsek példája, aki a Zsinat után elment a leprások közé. Ilyen rendkívüli tethez természetesen rendkívüli isteni hívás kell. De hányan mennek — szakmunkások, pedagógusok, orvosok — a misszióba, a harmadik világba, egy évre, akár többre is, hogy ott kamatoztassák talentumaikat, ahol nekik talán kevesebb hasznot hajt, de testvéreiknek annál többet. Nemrég láttam a tévében egy riportot Teréz anya kalkuttai munkájáról. Polgári ruhás fiatal lány segítkezik a nővéreknek. „Mit csinál itt?” — kérdezi a riporter. — „Eljöttem körülnézni. Most segíték.” — „Itt is marad?” — szondázzák tovább. — „Lehet” — volt a kedves, egyszerű felelet.

Sok — talán a kelletténél több — szó esik ma szegénységről, elkötelezésről, szolidaritásról. Persze jó, ha ez elvben is gondunk. De közben újra meg újra vissza kell térnünk az Írás szűkszavú programjához: „A szeretetet arról

ismertük fel, hogy életét adta értünk. Nekünk is kötelességünk életünket adni testvéreinkért . . . Gyermekeim, ne szeressünk se szóval, se nyelvvel, hanem tettel és igazsággal" (1Jn 3,16.18).

Puskely Mária

ANN ELISABETH SETON

1774-ben New York már öreg városnak számít. Utcáin legalább húszféle nyelvet beszélnek; 30 000 lakosának egyhatoda néger. Politikusok, katonák, üzletemberek egyengetik az önállóság útját. A függetlenségi harcok éveiben vagyunk.

New York első egészségügyi tisztje, Dr. Richard Bayley, az angol kolónia köztisztviselőiben álló sebészorvos. Tanulmányainak egy részét a szigetországban végezte; meggyőződéses legitimista, királpárti. Apja 1726-ban hajózott át az óceánon. Bayley doktor öröklő apja anglikán hitét, hivatalosan tehát az epizkopális egyház tagja (ez az anglikán egyház amerikai változata), de életében egyetlen egyszer mondja ki Isten nevét: a halálos ágyán. Egészen orvosi hivatásának él. A szegények orvosa. Hivatásával jár, hogy gyakran van távol családjától. Felesége, Catherine Charleton, többet van egyedül, mint férjével. Első gyermekük, Mary Magdalen is távollétében látja meg a napvilágot. 1774.aug.28-án születik második kislányuk, akit az epizkopális egyház szertartása szerint az Ann Elisabeth névre keresztelnek. Harmadik gyermeke szülésébe az anya belehal 1777.máj.8-án. Mary hét, Ann Elisabeth — vagy ahogy mindenki nevezi, Betty — alig három éves. Dr. Bayley hátat fordít a hadseregnek, három gyermekével kell törődnie. Dajkát fogad, segítenek a rokonok is, de látja: az apróságoknak anya kell! 1778.jún.6-án újra megnősül, elveszi a 19 éves Charlotte Amelia Barclay-t, aki sajnos soha nem lesz édesanyja a három árvának. Mary már nagyobbacska, elbaldogul valahogy az új helyzetben, de Betty sokat szenved. Két éves korában meghal a kis Kitty is. „Egyedül ültem az ajtó előtti lépcsőn, és néztem a koporsót. Valaki megkérdezte: sírtam-e, amikor a kis Kitty meghalt? Nem, válaszoltam, mert Kitty az égbe ment. Szeretném, ha én is oda mehetnék, a Mamához.”

Bettyt mély szeretet fűzi apjához. Ez a szeretet végigkíséri a hányatott életű doktort, aki később lányában találja meg legbensőbb lelki barátját. Egyek maradnak mindig a szegények szeretetében, jóllehet mindketten a maguk útját járják.

Charlotte egymás után hét gyermeknek ad életet, közben gondoskodik, ahogy tud, a két mostohagyerekről is. Ő tanítja őket a vallás elemeire, ő adja kezükbe először a Bibliát. Dr. Bayley is igyekszik a legjobb nevelést biztosítani a gyerekeknek. Elisabeth később főleg a zenei kiképzésért volt